

AVVIKANDE MENING

ÄRENDE

Stadsstyrelsen

Föredragningslista 2.12.2024/Ärende nummer 5

Begäran om omprövning av stadsstyrelsens beslut (9.9.2024, § 258), övriga påståenden

MOTIVERINGAR

1. Iakttagande av förfaranden som gäller upphandlingar

På upphandlingar av juridiska tjänster tillämpas inte, såsom konstateras på föredragningslistan, lagen om offentlig upphandling och koncession i enlighet med 9 § 5 punkten i lagen i fråga, oberoende av upphandlingens på förhand uppskattade värde. Upphandlingslagen förutsätter sålunda inte att upphandlingar av juridiska tjänster ska konkurrensutsätts vid ett sådant förfarande som anges i upphandlingslagen. I upphandlingen ska i stället tillämpas stadens egna upphandlingsanvisningar.

Stadsstyrelsen godkände (4.6.2018/Pykälä 156) Lovisa stads anvisning för små upphandlingar. I avsnitt "1 Allmänt om små upphandlingar" konstateras: *"Små upphandlingar genomförs enligt dessa anvisningar. Oberoende av upphandlingarnas storlek ska dessa alltid göras omsorgsfullt och genom att iaktta god upphandlingssed, i enlighet med kommunens intresse. Små upphandlingar regleras inte av upphandlingslagen, men de regleras av de allmänna principerna i EU-fördraget, det vill säga principerna om likabehandling, icke-diskriminering, öppenhet och proportionalitet. Därtill ska principerna om god förvaltning iakttas."*

Så som konstateras i omprövningsbegäran finns det inget beslut om beställningen av de juridiska tjänsterna. För stadsstyrelsen har det inte lagts fram någon som helst skriftlig dokumentation utöver fakturan från advokatbyrån, såsom till exempel vem som gjort beställningen och gett uppdraget. Således har man inte iakttagit principerna om god förvaltning i enlighet med anvisningen för små upphandlingar. Anvisningen för små upphandlingar kräver också att principen om öppenhet ska iakttas. På så sätt är hemlighållandet av alla handlingar som hör samman med upphandlingen av den juridiska tjänsten ett förfarande som strider mot anvisningen för små upphandlingar och principerna om god förvaltning.

2. Utredning av ärendet

I begäran om omprövning framförs det att stadsstyrelsen inte i laga ordning rätt ut om parten som beställt uppdraget haft rätt att beställa tjänsten för stadens räkning. Den som lämnat omprövningsbegäran har rätt, eftersom stadsstyrelsen inte i enlighet med 31 § i förvaltningslagen sett till att ärendet utreds tillräckligt och på behörigt sätt genom att skaffa den information och den utredning som behövs för att ärendet ska kunna avgöras. I avsnitt "1.1 Beslutanderätt i upphandlingsärenden" i stadens anvisning för små upphandlingar står det: "*Upphandlingsbeslut fattas och upphandlingskontrakt ingås av det organ eller den tjänsteinnehavare som fått beslutanderätt i upphandlingsärenden genom instruktionen (förvaltningsstadgan) eller genom ett annat förvaltningsbeslut baserat på den*". För stadsstyrelsen har det inte lagts fram bevis i enlighet med de bestämmelser som tillämpas i ärendet på att parten hade haft rätt att beställa den juridiska tjänsten, utan på föredragningslistan konstateras endast: "*Av utredningen har det framgått att parten har kunnat anses ha haft den uppfattning att advokatuppdraget har kunnat beställas*". Således har man inte heller till dessa delar tillämpat den ovan nämnda 31 § i förvaltningslagen om myndighetens utredningsskyldighet. Man har inte iakttagit principen om öppenhet enligt anvisningen för små upphandlingar, eftersom utredningarna i ärendet har hemlighållits.

Vid behandlingen av ärendet har man inte tagit hänsyn till de fakta att parten befriades från sin arbetsplikt från och med 1.3.2024 och blev tjänstledig 17.2.2024 (stadsstyrelsen 5.2.2024/Paragraf 40) och till tf stadsdirektör utsågs förvaltningsdirektören. Beviljandet av tjänstledighet var en sådan fullständig befrielse från skötseln av tjänsteuppgifterna som avses i lagen om tjänsteinnehavare i kommuner och välfärdsområden (11.4.2003/304, 26 §). Dessutom övergick parten 1.3.2024 i anställning hos en ny arbetsgivare. Trots ovanstående fakta och omständigheter fortsatte parten sitt tjänsteutövande och beställde juridiska tjänster för stadens räkning, utan att ha rätt att göra det, i ett ärende som rörde hen personligen. Användning av offentliga medel – som det är fråga om vid beställningen av juridiska tjänster – kan inte legitimeras enbart med en obefogad slutsats som inte grundar sig på de regler och bestämmelser som tillämpas i ärendet, såsom "partens uppfattning om att advokatuppdraget har kunnat beställas", utan de upphandlingar som staden bekostar måste genomföras i strikt överensstämmelse med de bestämmelser som tillämpas i ärendet och god förvaltningssed. Stadsstyrelsen bör i all sin verksamhet också ta hänsyn till att den i enlighet med kommunallagen

(10.4.2025/410, 39 §) svarar för tillsynen av lagligheten och inte får tillåta förfaranden som strider mot bestämmelser.

3. Påståenden som gäller jäv

I begäran om omprövning framförs det att stadsstyrelsens vice ordförande Mia Heijnsbroek-Wirén och stadsfullmäktiges vice ordförande Petri Hakasaari varit jäviga att delta i behandlingen av ärendet. I begäran om omprövning framförs det att Mia Heijnsbroek-Wirén skulle ha varit jävig eftersom hon varit partens biträde ”i ett ärende som relaterar till rättsfallet i fråga”.

Denna information som läggs fram i omprövningsbegäran om att fullmäktiges andra vice ordförande Mia Heijnsbroek-Wirén var biträde för parten ”i ett ärende som relaterar till rättsfallet i fråga” förnekas inte. På grund av sin tjänsteställning har Mia Heijnsbroek-Wirén i egenskap av fullmäktiges andra vice ordförande inte enligt bestämmelserna i kommunallagen eller i stadens förvaltningsstadga innehaft någon som helst roll eller uppgift att fungera som biträde för stadsdirektören. Sålunda har rollen som biträde haft att göra med någon annan, okänd omständighet, såsom till exempel vänskap eller något annat skäl, och då har Heijnsbroek-Wiréns opartiskhet äventyrats av något annat särskilt skäl (”jäv på basis av generalklausul”). En person är jävig om tilltron till hens opartiskhet äventyras av något annat särskilt skäl (förvaltningslagen 28.1 § punkt 7). Generalklausulen kan tillämpas till exempel i situationer där det råder ett fast vänskapsförhållande mellan personen och parten.

I anknytning till ärendet, och för att utreda jävet, har jag också genom en begäran om handlingar och information, diarienummer 47/01.04.01/2024, begärt av beredaren (förvaltningsdirektören) och föredraganden (stadsdirektören) att få information om vem som deltog i det nämnda sammanträdet 7.12.2023 eller i andra motsvarande sammanträden utan att få något svar.

4. Grunder som gäller likabehandling

I begäran om omprövning hänvisas också till innehållet i den avvikande mening som inlämnades med anledning av stadens beslut och till principen om likabehandling och till att man inte kan betala kostnader för rättshjälp med offentliga medel endast till en part.

Enligt den information som ges på föredragningslistan förblir påståendet i omprövningsbegäran oklart, och det framgår inte av omprövningsbegäran om den som inlämnat den anser att det finns flera berörda eller parter i ärendet (hänvisning: ”endast till en part”) och, om hen anser det, på vilken grund i så fall och vem. Denna information är inte trovärdig, eftersom den som berett ärendet och också hela

stadsstyrelsens presidium har vetskap om alla parter i den så kallade tvisten, det vill säga den förra stadsdirektören och tjänsteinnehavarna vid centralen för näringsliv och infrastruktur. På föredragningslistan konstateras: *”Likabehandlingen ingår i 6 § i förvaltningslagen som preciserar rättsprinciperna inom förvaltningen. Enligt paragrafen ska myndigheterna bemöta dem som uträttat ärenden hos förvaltningen jämligt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag.”* I ärendet åberopas fel lag, eftersom det inte rör sig om uträttande av ärenden hos myndigheterna, utan om likabehandling av anställda i och med att förra stadsdirektören fick beställa juridiska tjänster på stadens bekostnad, medan de övriga parterna i tvisten, tjänsteinnehavarna vid centralen för näringsliv och infrastruktur, inte fick det. Åtminstone stadsstyrelsens presidium och tf stadsdirektören var medvetna om och ingrep inte i det att förra stadsdirektören beställde juridiska tjänster för stadens räkning, men de meddelade inte de andra parterna i tvisten om att de på motsvarande sätt fick beställa juridiska tjänster. Enligt arbetsavtalslagen (6.1.2001/55, 2 kap. 2 §) ska arbetsgivaren bemöta arbetstagarna opartiskt, om inte det med hänsyn till arbetstagarnas uppgifter och ställning finns anledning att avvika från detta. Kravet på opartiskt bemötande är en allmän förpliktelse som föreskrivs i arbetsavtalslagen och som kompletterar förbudet mot diskriminering. Det innebär att arbetsgivaren ska bemöta anställda som har samma ställning eller befinner sig i likartade situationer på samma sätt utan att låta sig påverkas av de skillnader som i övrigt råder mellan dem. I diskrimineringslagen finns bestämmelser om likabehandling och förbudet mot diskriminering (1325/2014, 8 §). Enligt 2 § i diskrimineringslagen ska arbetsgivaren bemöta arbetstagarna opartiskt, om inte det med hänsyn till arbetstagarnas uppgifter och ställning finns anledning att avvika från detta. I 10 § i samma lag konstateras att direkt diskriminering ska anses förekomma när någon på grund av en omständighet som gäller honom eller henne som person behandlas på ett ofördelaktigare sätt än någon annan har behandlats, behandlas eller skulle behandlas i en jämförbar situation.

Utgående från allt det ovan nämnda kan det konstateras att tjänsteinnehavarna vid centralen för näringsliv och infrastruktur inte har behandlats lika i ärendet och att direkt diskriminering har förekommit. Enligt 5 § i diskrimineringslagen ska myndigheterna bedöma hur likabehandling uppnås i deras verksamhet och vidta de åtgärder som behövs för att främja likabehandling. Denna bestämmelse förpliktar också stadsstyrelsen att agera så att likabehandling uppnås i ärendet i fråga.

5. Kommunallagen

I § 69 i kommunallagen 10.4.2015/410 konstateras att de förtroendevalda ska främja kommunens intressen. Inom rättspraxisen hittas också ett beslut av högsta förvaltningsdomstolen från 10.9.2024, R2023/51, där kommundirektören utan befogenheter hade anskaffat sakkunnighjälp, men för att undvika betalningsskyldighet hade hen tillsammans med den dåvarande ordföranden i kommunstyrelsen försökt vilseleda kommunen att betala fakturan, även om de i egenskap av förtroendevalda skulle bevaka kommunens intressen. Det rörde sig om brott mot tjänsteplikt och missbruk av tjänsteställning.

6. Sammanfattning

I omprövningsbegäran har det lagts fram grunder på vilka det beslut som stadsstyrelsen fattade 9.9.2024 § 258 måste ändras och ärendet avgöras på nytt. Därför ska den framlagda omprövningsbegäran godkännas och göras rättsligt giltig.

Lovisa 3.12.2024

Kari Hagfors

stadsstyrelseledamot